

Rodni aspekt reforme

Fedra Idžaković

Tržište rada - žene

Tabela 1: Uporedna statistika po metodu Ankete o radnoj snazi (ARS) za 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 i 2016. godinu (+000)

	ARS 2007	ARS 2008	ARS 2009	ARS 2010	ARS 2011	ARS 2012	ARS 2013	ARS 2014	ARS 2015	ARS 2016
Procjena broja stanovnika (žene)	3.315 1.703 (51,4%)	3.211 1.645 (51,2%)	3.129 1.605 (51,3%)	3.842	3.057 1.559 (51%)	3.038 1.553 (51,1%)	3.050 1.555 (51%)	2.982 1.529 (51,3%)	2.983 1.524 (51,1%)	
Radno sposobna populacija (žene)	2.725 1.408 (51,7%)	2.649 1.371 (51,7%)	2.594 1.342 (51,7%)	2.596 1.336 (51,5%)	2.561 1.317 (51,4%)	2.566 1.328 (51,8%)	2.598 1.330 (51,2%)	2.565 1.324 (51,6%)	2.597 1.320 (51,2%)	2.489 1.281 (51,5%)
Zaposlene osobe (žene)	850 292 (34,4%)	890 317 (35,6%)	859 318 (37,1%)	842 311 (36,9%)	816 303 (37,1%)	814 300 (36,85%)	822 307 (37,3%)	812 301 (37,1%)	822 307 (37,3%)	801 288 (35,9%)
Nezaposlene osobe (žene)	347 144 (41,4%)	272 116 (42,6%)	272 109 (40,3%)	315 132 (42,1%)	311 129 (41,6%)	317 133 (41,95%)	311 125 (40,2%)	308 136 (44,2%)	315 136 (43,2%)	273 123 (45,1%)
Neaktivne osobe (žene)	1.529 972 (63,6%)	1.486 938 (63,1%)	1.462 913 (62,5%)	1.438 892 (62,1%)	1.434 885 (61,7%)	1.436 896 (62,39%)	1.465 899 (61,3%)	1.445 886 (61,6%)	1.443 878 (60,8%)	1.415 870 (61,5%)
Neplaćeni pomažući čl. porodice (žene)	37 26 (69,3%)	48 33 (68,9%)	58 41 (70,9%)	47 34 (72,9%)	43 31 (72,9%)	38 27 (71,1%)	39 27 (70,5%)	32 24 (73,5%)	29 20 (69%)	27 18 (67%)

Jednaka plata, napredovanje i upravljanje, diskriminacija

- **ARS:** nezaposlene – 45,1%, neaktivne na tržištu rada - 61,5%, neplaćeni pomažući čl. porodice – 67%; **Popis:** 98% žena u grupi osoba koja obavljaju kućne poslove (nema mjera koje bi osigurale zaštitu i prava na dostojanstven rad žena u domaćinstvu).
- Stanovništvo koje radi za platu ili dnevnicu, starosti od 15-64. godine - rodne razlike u satnici se procjenjuju na **9% u korist muških zaposlenika** - (2015) Svjetska banka i domaće agencije za statistiku;
- Žene su zastupljene sa **15,7% u upravljačkim strukturama preduzeća** od čega je 12,5% predsjednica odbora i preko 50% odbora bez ijedne žene – (2014) AzRS;
- **Svaka deseta osoba** zaposlena u institucijama BiH smatra da je bila žrtva diskriminacije po osnovu spola, a svaka šesta da je bila žrtva seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu - (2013) AzRS
- Zabilježen je **zakonodavni pomak** – propisano uspostavljanje sistema podnošenja žalbi u vezi sa diskriminacijom na osnovu spola ili seksualnim uznemiravanjem na radnom mjestu - (2016) Izmjene i dopune ZZZD

Natalitetna politika na trošak porodice/žena?

- Porodiljsko odsustvo i naknade:
 - **Nema pomaka iako su rješenja poznata** - naknade iz radnog odnosa vezane za budžet, nije osiguran minimalni standard naknade od 66% od ostvarene plaće.
 - **Nesankcionirani slučajevi** otpuštanja trudnica ili porodilja; fiktivno povećanje plaća a žena isplaćuje poslodavcu razliku; ili žene uplaćuju poreze i doprinose za vrijeme porodiljskog.
 - **Zabilježen zakonodavni pomak** - Zakon o radu FBiH – pravo i mogućnost muškarca da koristi roditeljsko odsustvo.
- Servisi za djecu - najniži koeficijent pokrivenosti predškolskim odgojem i obrazovanjem u Europi između 6-13% (UNICEF).

Ekonomija/ekonomija brige

Ekonomska nejednakost - žene su manje zaposlene, zarađuju manje, ne upravljaju kompanijama/preduzećima, nemaju adekatan pristup servisima za brigu o djeci ili srodnicima - ovo nisu samo ekonomska i socijalna pitanja, pokazuju da se sistem oslanja na ženski neplaćeni rad

Reforme – da, ali ne na trošak žena

- Reforme i mjere štednje su neophodne (zaustavljanje loših ekonomskih trendova, pridruživanje EU i aranžmani sa međ.fin. institucijama) - Reformska agenda značajne promjene npr. tržište rada ili reforma socijalne zaštite i penzija (6 oblasti)
- Odluka o uspostavljanju tzv. mehanizma kordinacije (EU integracije) - nema formalno propisanu rodnu kvotu za imenovanje i učešće žena
- Istovremeno:
 - Trend (predložena rješenja) - porodica/žena nema pravo na naknadu za rad i brigu o djetetu/srodniku a smještaj djeteta/osobe u institucijama se plaća iz budžeta; otežavanje uslova za porodičnu penziju; ili rješavanje pojedinih pitanja se odlaže – porodiljske naknade i odsustva, alimentacijski fond, nizak obuhvat djece servisima, itd. - trošak brige o porodici i najranjivijim kategorijama stanovništva sa države prebacuje na žene
 - Netransparentnost – partneri u reformi su međunarodne finansijske institucije // neuključivost (ženske organizacije i ženske perspektive)
 - Insistiranje na oštrim rezovima i „fiskalnoj održivosti“ // nema procjene utjecaja reformi na stanovništvo, žene ili marginalizovane grupe, nema ozbiljnog praćenja i ocjene napretka u određenoj oblasti u praksi
 - Reformska agenda ne pominje niti integrira pitanje ljudskih prava i rodne ravnopravnosti.